

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΩΡΟ
ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟ ΣΤΑΘΜΟ

ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ο μαθητής να είναι σε θέση:

- ☉ Να αναγνωρίζει την καταλληλότητα και τη λειτουργικότητα του χώρου που θα λειτουργήσει ως Βρεφονηπιακός Σταθμός.
- ☉ Να περιγράφει ποιοι είναι οι κατάλληλοι χώροι τόσο για την κύρια αίθουσα όσο και για τους βοηθητικούς χώρους, και πώς θα πρέπει να συνδέονται λειτουργικά μεταξύ τους.
- ☉ Να γνωρίζει πώς κατανέμονται τα παιδιά στα τμήματα ανάλογα με την ηλικία τους και ποια είναι η αναλογία προσωπικού για κάθε ηλικιακή ομάδα.
- ☉ Να προσδιορίζει τα τετραγωνικά που αντιστοιχούν ανά παιδί και να χωρίζει τα παιδιά ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε ηλικίας.
- ☉ Να γνωρίζει και να επιλέγει τα κατάλληλα έπιπλα και σκεύη για κάθε τμήμα.
- ☉ Να επιλέγει το κατάλληλο ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για κάθε ηλικία.

1.1 Λειτουργικά Κριτήρια Επιλογής Χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Ένα από τα βασικά στοιχεία της οργάνωσης, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο χώρος. Έχοντας ήδη αξιολογήσει την παιδαγωγική του αξία, στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει λόγος για τα κριτήρια επιλογής του χώρου στον οποίο θα στεγαστεί και θα λειτουργήσει ένας Βρεφονηπιακός Σταθμός.

Ο Βρεφονηπιακός Σταθμός αποτελεί έναν από τους χώρους φιλοξενίας, φροντίδας και αγωγής των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Αποτελεί για το παιδί το πέρασμα από την οικογένεια στην κοινωνική ομάδα ή καλύτερα το πέρασμα από το χώρο του σπιτιού στο χώρο των συλλογικών δραστηριοτήτων. Για να μπορέσει ένας Βρεφονηπιακός Σταθμός να οργανωθεί σωστά και να εξασφαλιστεί η διάρκειά του στο χρόνο πριν απ' όλα, το κτίριο πρέπει να ανταποκρίνεται σε ορισμένες απαιτήσεις και πρακτικές της νέας παιδαγωγικής και ψυχολογίας, όπως ήδη αναφέρθηκε, που σχετίζονται με την υγιεινή, την αρχιτεκτονική και την αισθητική της κτιριακής εγκατάστασης. Κατόπιν απαιτείται η κατάλληλη διαμόρφωση του εσωτερικού και του εξωτερικού του χώρου.

Ειδικότερα:

Για την ίδρυση Βρεφονηπιακού Σταθμού είναι αναγκαία η ύπαρξη κατάλληλου οικοπέδου ή κτιρίου με την ανάλογη έκταση.

- Οι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί **ιδρύονται μέσα σε αστικές - ημιαστικές περιοχές**, επειδή εκεί υπάρχουν αρκετοί εργαζόμενοι γονείς που χρειάζονται κατάλληλο πλαίσιο για την Προσχολική Αγωγή των παιδιών τους. Απαγορεύεται η εγκατάστασή τους σε οικοδομές, όταν τμήματα των οικοδομών αυτών χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό και έχουν κοινή με το Βρεφονηπιακό Σταθμό είσοδο ή έξοδο.
- Σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές κατασκευής Βρεφονηπιακού Σταθμού, η **ελάχιστη επιφάνεια του οικοπέδου** θα πρέπει να είναι **800 τ.μ. για 60 παιδιά**. Το οικόπεδο θα πρέπει επίσης να είναι ομαλό με μικρές κλίσεις, να εκπληρώνει τους όρους χρήσης γης της ισχύουσας πολεοδομικής νομοθεσίας, να απέχει 300 μ. τουλάχιστον από την περίμετρο βιομηχανικής ζώνης, θορυβώδη εργοστάσια και γενικά οχληρές και ανθυγιεινές εγκαταστάσεις και να εξυπηρετείται από τα δίκτυα παροχής πόσιμου νερού, ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφώνου και αποχέτευσης⁹.

Κατ' εξαίρεση μπορεί να ιδρυθεί Βρεφονηπιακός Σταθμός σε χώρο μη ρυπαίνουσας βιομηχανίας - βιοτεχνίας για τα παιδιά των εργαζομένων στο χώρο αυτό αποκλειστικά, με την προϋπόθεση να μην υπάρχει σε απόσταση 300 μ. τουλάχιστον βιομηχανική ή βιοτεχνική εγκατάσταση ανθυγιεινή ή οχληρή.

1.1.1. Διάταξη χώρων Βρεφονηπιακού Σταθμού

Όλοι οι χώροι ενός Βρεφονηπιακού σταθμού καλό είναι να αναπτύσσονται σε ένα επίπεδο, κατά προτίμηση ισόγειο. Αν αυτό δεν είναι δυνατό και πρέπει να αναπτυχθεί σε δύο επίπεδα, τότε θα πρέπει:

- Να μη διασπώνται οι ηλικιακές ομάδες των βρεφών / νηπίων, αλλά να είναι όλα τα βρέφη μαζί και όλα τα νήπια μαζί,
- ο χώρος σερβιρίσματος του φαγητού να είναι στο ίδιο επίπεδο με την κουζίνα και
- οι χώροι παραμονής βρεφών / νηπίων να έχουν άμεση επαφή με τον εξωτερικό χώρο, στον οποίο έχει πρόσβαση κάθε τμήμα των παιδιών.

9 ΦΕΚ 645 τ.Β', 31 -7 - 1997, αρθ. 2.

Εικόνα 1.1.1.α

Σύνδεση της αίθουσας απασχόλησης νηπίων με τον εξωτερικό χώρο

1.1.2. Διατάξεις ασφαλείας

Η ασφαλής πρόσβαση και παραμονή των παιδιών στους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να εξασφαλίζονται με ειδικές κατασκευαστικές διατάξεις και λεπτομέρειες. Ειδικότερα:

- Στους χώρους του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να αποφεύγονται τα άνισα επίπεδα. Όπου είναι απαραίτητο να υπάρχουν σκάλες, πρέπει να έχουν ασφαλή κιγκλιδώματα, επίστρωση με υλικά αντιολισθητικά και στρογγυλεμένες γωνίες.
- Κανένα κιγκλιδωμά ή άλλο προστατευτικό χώρισμα δεν πρέπει να έχει ανοίγματα μεγαλύτερα των 12 εκ. ούτε σκαλωτή διάταξη που να επιτρέπει το σκαρφάλωμα των παιδιών. Το ύψος των κιγκλιδωμάτων ή στηθαίων θα πρέπει να είναι 1.50 μ. τουλάχιστον.
- Πρέπει να αποφεύγονται οι μεγάλες τζαμαρίες - γυάλινες επιφάνειες και, όπου αυτό δεν είναι δυνατό, πρέπει να προστατεύονται με μπάρες ή κιγκλιδώματα κατάλληλα, μέχρι και ύψος 1.50 μ. τουλάχιστον. Τα τζάμια θα πρέπει να είναι ασφαλείας και άθραυστα.
- Τα παράθυρα των χώρων των παιδιών πρέπει να διαμορφώνονται χωρίς "ανοιγόμενα" φύλλα μέχρι το ύψος των 1.50 μ.. Στο σταθερό τμή-

μα του ανοίγματος μέχρι το ύψος αυτό να κατασκευάζονται προστατευτικές κατασκευές (μπάρες, κιγκλιδώματα κτλ.), οι οποίες δε θα αφήνουν κενά μεγαλύτερα των 12 εκ.¹⁰

- Τα χωρίσματα μεταξύ των W.C. των νηπίων δεν είναι απαραίτητα. Στην περίπτωση όμως που κατασκευάζονται, δε θα πρέπει να έχουν ύψος μεγαλύτερο των 1.30 μ..
- Ειδική προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ασφάλεια της ηλεκτρικής εγκατάστασης (θέση και είδος ρευματοδοτών, πίνακας ασφαλείας).
- Θα πρέπει επίσης ιδιαίτερη προσοχή να δοθεί στη μελέτη και εγκατάσταση συστήματος κεντρικής πυρασφάλειας, το οποίο θα συμπληρώνεται με φορητούς πυροσβεστήρες και φωτεινά σήματα εξόδου.

Εικόνα 1.1.2.α

Φορητοί πυροσβεστήρες και φωτεινά σήματα εξόδου

10 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31- 7 - 1997, αρθ. 6.

1.1.3. Δάπεδα - Τοίχοι

Τα **δάπεδα** των χώρων απασχόλησης, ύπνου, φαγητού και κυκλοφορίας των παιδιών θα πρέπει να είναι επιστρωμένα με υλικά αντιολισθητικά, ζεστά στην αφή και στην όψη, εύκολα στο καθαρισμό (αν είναι δυνατό χωρίς αρμούς) και ηχομονωτικά.

Οι **τοίχοι** των πιο πάνω χώρων να βάζονται ή να επενδύονται με υλικά που έχουν χαρούμενους χρωματισμούς, να καθαρίζονται εύκολα και να είναι κατά το δυνατό ηχομονωτικά. Οι τοίχοι των χώρων υγιεινής να επενδύονται από το δάπεδο μέχρι και ύψος 1.60 μ. τουλάχιστον με πλακίδια πορσελάνης. Το ίδιο να ισχύει και για τους τοίχους της κουζίνας και του πλυντηρίου. Όλα τα υλικά που χρησιμοποιούνται στις κατασκευές και στα τελειώματα θα πρέπει να είναι μη τοξικά.

Εικόνα 1.1.3.α

Πλακίδια πορσελάνης στους χώρους υγιεινής των παιδιών

1.1.4. Εγκαταστάσεις ανστημάτων

Θέρμανση: Όλοι οι Βρεφονηπιακοί σταθμοί θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα κεντρικής θέρμανσης, που να εξασφαλίζει σε κάθε περίπτωση 18° C εσωτερική θερμοκρασία, όταν η εξωτερική είναι 0° C. Τα σώματα του καλοριφέρ θα πρέπει να έχουν καλύμματα με στρογγυλεμένες γωνίες και, αν χρησιμοποιούνται θερμοσυσσωρευτές, θα πρέπει να βρίσκονται σε μέρη που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση τα παιδιά. Σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να χρησιμοποιούμε ηλεκτρικές θερμάστρες ή θερμάστρες υγραερίου κοντά στα παιδιά.

Φωτισμός - Αερισμός: Οι χώροι παραμονής των παιδιών θα πρέπει να έχουν κατάλληλο φυσικό φωτισμό με προσανατολισμό κατά προτίμηση μεσημβρινό. Απαγορεύεται ο φωτισμός και ο αερισμός διαμέσου φωταγωγών.

1.1.5. Περιβάλλον χώρος

Κάθε Βρεφονηπιακός Σταθμός πρέπει να διαθέτει διαμορφωμένο υπαίθριο χώρο, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών που φιλοξενεί και το μέγεθός του:

- Όσοι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί διαθέτουν βρεφικά τμήματα, η αναλογία είναι 3.50 τ.μ. /βρέφος.
- Όσοι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί διαθέτουν νηπιακά τμήματα, η αναλογία είναι 4.50 τ.μ. / παιδί¹¹.

Τμήμα του υπαίθριου χώρου ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού μπορεί να είναι και ημιυπαίθριο. Ο υπαίθριος χώρος ή έστω κάποιο τμήμα του θα πρέπει να σκιάζεται τους ζεστούς μήνες και να προστατεύεται από δυνατούς ανέμους ή δημιουργία ρευμάτων αέρα.

1.2 Γενικές αρχές σχεδιασμού και Οργάνωσης

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας έχουν προτείνει τις παρακάτω προδιαγραφές για τους χώρους και τη λειτουργία των Βρεφονηπιακών Σταθμών. Η οργάνωση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού γενικά έχει μεγάλη σημασία, όπως έχει ήδη αναφερ-

11 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31 -7- 1997, αρθ. 5.

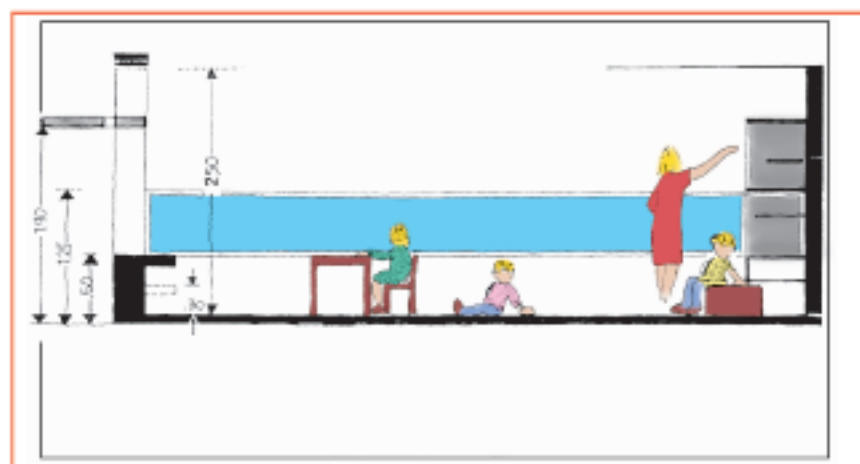
θεί, γιατί παρεμβαίνει σε μεγάλο βαθμό στη συνολική διαδικασία ανάπτυξης της προσωπικότητας του παιδιού. Ιδιαίτερη φροντίδα απαιτείται, ώστε να αποφεύγεται ο ιδρυματικός χαρακτήρας τόσο στη γεωμετρική οργάνωση του χώρου (αποφυγή συμμετρίας, απλής παράθεσης χώρων, κλπ.) όσο και στην ποιότητα των εσωτερικών χαρακτηριστικών (δηλαδή, στην "ατμόσφαιρα", με αποφυγή μονοχρωμίας, τυποποίησης κλπ.), αλλά και στον τρόπο χρήσης των χώρων γενικότερα (αποφυγή απαγορεύσεων, ρουτίνας, αυστηρός έλεγχος των χώρων κτλ.)¹².

Τα κύρια σημεία που πρέπει να έχει κανείς υπόψη του κατά το σχεδιασμό του Βρεφονηπιακού Σταθμού είναι τα παρακάτω:

- Αναγκαιότητα ύπαρξης μεγάλων ενιαίων χώρων, ώστε, όταν χρειάζεται να υποδιαιρούνται σε μικρότερους και σε γωνιές ή να ενοποιούνται σε μεγαλύτερους. Τέτοιοι χώροι εξασφαλίζουν συγχρόνως:
 - α) τον προσωπικό χώρο που έχει ανάγκη το παιδί για να αναπτύξει τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του, χωρίς όμως να αισθάνεται απομονωμένο,
 - β) την άνετη αλλά διακριτική επίβλεψη του προσωπικού και
 - γ) την ανάπτυξη και ενίσχυση των ομαδικών δραστηριοτήτων.
- Καλά καθορισμένος προσανατολισμός των χώρων και ιδιαίτερα των χώρων που κυκλοφορούν, χρησιμοποιούν και αναπτύσσουν δραστηριότητα τα παιδιά. Οι χώροι θα πρέπει να βρίσκονται σε λειτουργική συνέχεια μεταξύ τους. Για παράδειγμα, θα πρέπει να συνδέονται η αίθουσα απασχόλησης με το χώρο αλλαγής και με το χώρο υγιεινής των βρεφών, ώστε το παιδί να μπορεί να κινείται με άνεση και να βρίσκει εύκολα και γρήγορα τους χώρους που χρειάζεται. Η συνολική σύνθεση του Βρεφονηπιακού Σταθμού πρέπει να δίνει ερεθίσματα, χωρίς όμως να κουράζει ή να αποπροσανατολίζει το παιδί.
- Για την εξασφάλιση της λειτουργικότητας ως υπηρεσίας και ως μονάδας Προσχολικής Αγωγής, πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο οι άλλοι χώροι και οι χώροι κυκλοφορίας προς όφελος των χώρων των παιδιών. Αν δε συντρέχουν οικονομικοί λόγοι, είναι αποδεκτή μια μεγαλύτερη ανάπτυξη και των άλλων χώρων.
- Στο βαθμό που η αυτοεξυπηρέτηση αποτελεί έναν από τους στόχους της κοινωνικής εκπαίδευσης, η σχεδίαση και η τοποθέτηση της επίπλωσης και του εξοπλισμού γενικά πρέπει να γίνεται έτσι, ώστε τα στοιχεία αυτά να είναι προστά και εύχρηστα από τα παιδιά.

12 Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, Δ/νση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών μελετών, Νοέμβριος 1963, Παιδικό Σταθμοί - Περιγραφή - Προδιαγραφές χώρων και λειτουργίας.

- Χρειάζεται ποικιλία, διαβάθμιση και μετρημένη χρήση των χαρακτηριστικών του οικείου περιβάλλοντος, όπως είναι το χρώμα, ο φωτισμός, τα ύψη των ορόφων, τα σχήματα κτλ.
- Σε συνδυασμό με το κτίριο απαιτείται μελέτη και οργάνωση του εξωτερικού χώρου. Εσωτερικός και εξωτερικός χώρος πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται, να ενοποιούνται, όταν οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν, και να αποτελούν ενιαίο σύνολο.
- Τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να είναι αυξημένα. Τα παιδιά συχνά προσπαθούν να γνωρίσουν τον κόσμο με το στόμα ή τα χέρια. Σε σχέση με την ηλικία του παιδιού χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στην επιλογή και χρήση των κατασκευαστικών στοιχείων. Κάποιο στοιχείο που για τους ενήλικες είναι ακίνδυνο ή και ασφαλές μπορεί να είναι παγίδα για το παιδί, όπως για παράδειγμα κιγκλίδωμα με κενά μεγαλύτερα των 12 εκ. ή ακάλυπτες πρίζες¹³.

Σχ. 1.2.α

Έπιπλα και εξοπλισμός Βρεφονηπιακού Σταθμού στα μέτρα των παιδιών

1.2.1. Διάκριση των χώρων του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Ακολουθώντας θα αναφερθούμε στην οργανική δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Ως **οργανική δομή** νοείται η εσωτερική διάρθρωση - διά-

¹³ βλ. προηγούμενα.

ταξη των χώρων που συγκροτούν το Βρεφονηπιακό Σταθμό, έτσι ώστε να προκύπτει το καλύτερο αποτέλεσμα ως προς την επικοινωνία και την εξυπηρέτηση όλων όσων έχουν σχέση με αυτόν (παιδιά, προσωπικό, γονείς, επισκέπτες). **Τρεις ομάδες χώρων** μπορούμε να διακρίνουμε στη δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού:

- Χώρους που προορίζονται για την **υποδοχή** των παιδιών και των γονέων, καθώς και για τη **διοίκηση** και το προσωπικό.
- Χώρους παιδιών που αποτελούν τους **κύριους χώρους**. Οι χώροι αυτοί καλύπτουν τη βασική λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού και πρέπει να επιτρέπουν την ικανοποίηση όλων των αναγκών και δραστηριοτήτων της ζωής των παιδιών ανάλογα με την ηλικία τους.
- Χώρους **γενικών ή βοηθητικών υπηρεσιών** που, στο σύνολό τους, πρέπει να επιτρέπουν και να βοηθούν την καλή λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού¹⁴.

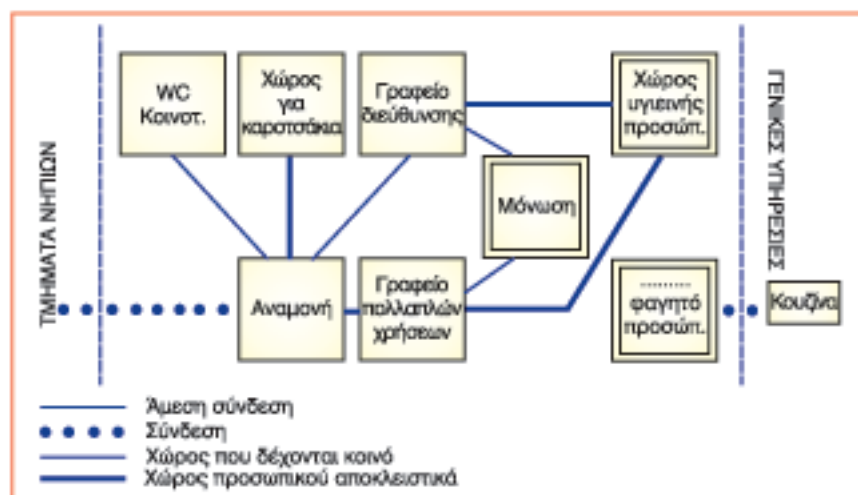
Σχ. 1.2.1.α

Οργανική δομή του Βρεφονηπιακού Σταθμού

¹⁴ βλ. προηγούμενα.

Υποδοχή - Διοίκηση

- Χώρος αναμονής: Βρίσκεται κοντά στην είσοδο και συνδέεται με τους χώρους των παιδιών και τα γραφεία υποδοχής της Διοίκησης. Κυρίως χρησιμοποιείται από το διευθυντή/-τρια ή κάποιον άλλο από το ειδικευμένο προσωπικό.
- Χώρος για καροτσάκια: Ο χώρος αυτός είναι απαραίτητος για την προσωρινή αποθήκευση των καροτσιών με τα οποία φτάνουν τα παιδιά στο Βρεφονηπιακό Σταθμό.
- Γραφείο Διεύθυνσης: Συνδέεται άμεσα με το χώρο αναμονής. Η θέση του πρέπει να διευκολύνει τη γενική εποπτεία της λειτουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού.
- Γραφείο πολλαπλών χρήσεων: Το γραφείο αυτό βρίσκεται κοντά στο γραφείο Του διευθυντού/-τριας και σε άμεση σχέση με το χώρο αναμονής. Χρησιμοποιείται εναλλακτικά σαν ιατρείο ή σαν χώρος συνάντησης του ειδικευμένου προσωπικού με τους γονείς.
- Χώρος υγιεινής κοινού: Βρίσκεται κοντά στο χώρο αναμονής. Περιλαμβάνει W.C. με προθάλαμο.
- Χώρος προσωπικού: Ο χώρος αυτός χρησιμοποιείται για την ανάπαυση του προσωπικού, όταν έχει κάποιο κενό στη δουλειά του, και ως τραπεζαρία. Με την έννοια αυτή πρέπει να συνδέεται με την κουζίνα.
- Χώροι υγιεινής προσωπικού: Περιλαμβάνουν W.C., νιπτήρες, ντους και αποδυτήρια βοηθητικού προσωπικού.

Σχ. 1.2.1.β

Λειτουργικό διάγραμμα Βρεφονηπιακού Σταθμού

Τμήματα παιδιών¹⁵

Οι χώροι αυτοί, στους οποίους διεξάγεται η βασική λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού, διαρθρώνονται, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών στα εξής τμήματα: τμήμα βρεφών (2 μηνών-2:6 ετών) και τμήμα νηπίων (2:7-6 ετών)¹⁶. Απαραίτητος χώρος και για τα δύο τμήματα είναι το χωλ που αποτελεί εν μέρει και την αίθουσα αναμονής και υποδοχής των παιδιών. Εδώ αφήνουν τα παιδιά τα πράγματά τους, ντύνονται και ξεντύνονται και εδώ τα περιμένουν οι γονείς τους, όταν είναι να φύγουν. Γι' αυτό, θα πρέπει να υπάρχουν παγκάκια, ράφια και κρεμάστρες με το όνομα του παιδιού ή μια φωτογραφία του ή κάποιο ατομικό σύμβολο, για να ξεχωρίζει κάθε παιδί τα δικά του. Σημαντικό είναι επίσης να υπάρχει πίνακας ανακοινώσεων για τους γονείς αλλά και ένας πίνακας για φωτογραφίες από διάφορες εκδηλώσεις των παιδιών. Θα πρέπει να είναι όμορφα διακοσμημένο χωρίς υπερβολές, έτσι ώστε να δημιουργεί μια γλυκιά και ζεστή ατμόσφαιρα στο παιδί και στο γονιό.

15 ΦΕΚ 645, τ.Β'31-7-1997 και Υπ.Υγείας και Πρόνοιας, Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Νοέμβριος 1993, Παιδ.Σταθμοί - Περιγραφή - Προδιαγραφές χώρων και λειτουργίας.

16 Ο διαχωρισμός αυτός των τμημάτων διαφέρει από Βρεφονηπιακό Σταθμό σε Βρεφονηπιακό Σταθμό. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να υπάρξουν και τέσσερα τμήματα:

Βρεφικό Τμήμα (2-18 μηνών),
Προνηπιακό Τμήμα Α (1:6-3 ετών) και
Προνηπιακό Τμήμα Β (3 - 4:6 ετών),
Νηπιακό Τμήμα Α (4:7 -6 ετών).

Εικόνα 1.2.1.γ

Χώρος για τα προσωπικά αντικείμενα των παιδιών

Εικόνα 1.2.1.δ

Πίνακας ανακοινώσεων στο Βρεφονηπιακό Σταθμό

Τμήμα βρεφών

Το βρεφικό τμήμα, επειδή τα βρέφη έχουν ανάγκη από πολλές ώρες ύπνου, θα πρέπει να βρίσκεται σε ένα ήσυχο μέρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού, χωρίς ωστόσο να είναι απομονωμένο. Η επαφή των μεγαλύτερων παιδιών με το τμήμα είναι και φυσική και επιθυμητή, αλλά θα πρέπει να γίνεται κάτω από την επίβλεψη του προσωπικού για την αποφυγή ακούσιων ατυχημάτων. Ο χώρος του τμήματος των βρεφών πρέπει να περιλαμβάνει:

- **Αίθουσα βρεφών:** Ο χώρος στο βρεφικό τμήμα οφείλει να βρίσκεται σε ένα ήσυχο μέρος του Βρεφονηπιακού Σταθμού, να είναι ευρύχωρος και ανοιχτός χωρίς επικίνδυνες γωνίες, γεμάτος ερεθίσματα, που θα κινούν το ενδιαφέρον του παιδιού να τον ανακαλύψει. Το πάτωμα πρέπει να είναι καλυμμένο με μοκέτα και γύρω γύρω στους τοίχους να υπάρχουν μαξιλάρια. Τα βασικά υλικά να είναι πλαστικά και στερεωμένα (π. χ. τα τραπέζια) έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα βρέφη σαν στήριγμα για τα πρώτα τους βήματα.

Εικόνα 1.2.1.ε
Μαξιλάρια στην αίθουσα βρεφών

Εικόνα 1.2.1. στ
Αίθουσα απασχόλησης βρεφών

Εικόνα 1.2.1. ζ
Καρεκλάκι στην αίθουσα βρεφών

- **Ιματιοθήκη:** Είναι ο χώρος που τα παιδιά αφήνουν τα προσωπικά τους αντικείμενα (πανωφόρια, τσάντες, κλπ.)
- **Χώρο παρασκευής γάλακτος:** Πρέπει να βρίσκεται σε άμεση σχέση με τους χώρους των βρεφών. Ο εξοπλισμός πρέπει να εξασφαλίζει τη δυνατότητα παρασκευής γάλακτος (π.χ. ηλεκτρικά μάτια ή γκάζι) και να περιλαμβάνει ψυγείο, ντουλάπι για αποθήκευση σκευών και τροφίμων, νεροχύτη και πάγκο.
- **Χώρο υγιεινής,** μικρό δωματάκι δίπλα από τη βρεφική αίθουσα: Πρέπει να διαθέτει νιπτήρα / λουτρό, πάγκο για αλλαγή πάνας και γιο γιο για το μεταβατικό στάδιο. Πρέπει να έχει οπτική επαφή με τις αίθουσες ύπνου και απασχόλησης (αυτό επιτυγχάνεται με τζαμαρία στον ενδιάμεσο τοίχο). Η αποκομιδή των απορριμμάτων από το χώρο αυτό πρέπει να είναι εύκολη, όχι όμως μέσω των χώρων ύπνου και φαγητού των βρεφών, αλλά εξωτερικά.

Εικόνα 1.2.1.η
Χώρος αλλαγής-υγιεινής βρεφών

- **Ημιυπαίθριο χώρο:** Πρέπει να βρίσκεται σε άμεση επαφή με την αίθουσα βρεφών και να είναι προφυλαγμένος από τα υπόλοιπα παιδιά. Στο χώρο αυτό τοποθετούνται στρώματα αφρολέξ όπου παίζουν ή κοιμούνται τα βρέφη. Τα μικρότερα είναι δυνατό να μεταφέρονται και με τα κρεβατάκια. Πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται η προστασία των βρεφών από τον ήλιο.
- **Υπνοδωμάτιο:** Πρέπει να βρίσκεται σε ήσυχο μέρος με μικρά κρεβατάκια και μια ντουλάπα για τα σκεπάσματα. Οι τοίχοι να είναι βαμμένοι με απαλά χρώματα και στολισμένοι με φωσφορούχα αστράκια και δυο τρεις αφίσες από "ήρεμα τοπία".

Εικόνα 1.2.1.θ
Αίθουσα ύπνου-ανάπαυσης βρεφών

Τμήμα νηπίων

Ο χώρος του τμήματος νηπίων πρέπει να περιλαμβάνει:

- **Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων:** Πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένη, όπως θα περιγράψουμε αναλυτικότερα παρακάτω, με γωνιές, εργαστήρια, χώρους ομαδικής συγκέντρωσης και συζήτησης. Σ' αυτήν βρίσκονται τα νήπια το μεγαλύτερο διάστημα παραμονής τους στον Βρεφονηπιακό Σταθμό.
- **Υπνοδωμάτιο:** Καλύπτει την ανάγκη των παιδιών για ανάπαυση και ύπνο, ιδιαίτερα όσων μένουν μέχρι αργά το μεσημέρι στο Βρεφονηπιακό Σταθμό. Τα χρώματα στους τοίχους πρέπει να είναι απαλά με διακοσμητικές παραστάσεις. Για τον συσκοτισμό του χώρου, χρησιμοποιούνται κουρτίνες ή βενετσιάνικα στόρια. Χρήσιμο είναι και ένα ραδιοκασετόφωνο με κασέτες χαλαρωτικής μουσικής ή νανουρίσματα που θα βοηθήσει τα παιδιά να ηρεμήσουν και να αποκοιμηθούν.
- **Χώρο υγιεινής:** Πρέπει να διαθέτει χαμηλές τουαλέτες, νιπτήρες και καθρέφτες. Στο διάδρομο να υπάρχει μοκέτα για να μη γλιστράνε τα παιδιά.

Εικόνα 1.2.1.1
Χώρος υγιεινής νηπίων

- **Ιματιοθήκη:** Είναι ο χώρος που αφήνουν τα παιδιά καθημερινά τα προσωπικά τους αντικείμενα (πανωφόρια, τσάντες, κλπ).

- **Αίθουσα προβολών/ μουσικοκινητικής ή ψυχοκινητικής αγωγής:** Πρέπει να είναι λητή με μοκέτα ή αντιολισθητικό δάπεδο, χοντρές κουρτίνες, για να υπάρχει απόλυτο σκοτάδι όταν γίνεται προβολή slides, video, ή παράσταση θεάτρου σκιών και κουκλοθεάτρου. Να υπάρχουν μαξιλάρια για να κάθονται τα παιδιά και ντουλάπι όπου θα φυλάσσεται το υλικό της μουσικοκινητικής/ ψυχοκινητικής αγωγής.
- **Στεγασμένο υπαίθριο χώρο:** Είναι ο χώρος όπου βγαίνουν τα παιδιά να παίξουν τις βροχερές μέρες.
- **Τραπεζαρία:** Είναι ο χώρος όπου τρώνε τα νήπια.

Γενικές Υπηρεσίες υποστήριξης της λειτουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού

Οι γενικές υπηρεσίες στο σύνολό τους διευκολύνουν την καλή λειτουργία του Βρεφονηπιακού Σταθμού και είναι οι εξής:

- **Κουζίνα:** Πρέπει να βρίσκεται μακριά από τις άλλες αίθουσες, προκειμένου να αποφεύγεται η επαφή με επικίνδυνα αντικείμενα αλλά και να μην ενοχλούνται τα παιδιά από μυρωδιές ή θορύβους.
- **Αποθήκη Τροφίμων,** ίσως προέκταση της κουζίνας (χρησιμεύει για τη φύλαξη των τροφίμων).

Εικόνα 1.2.1.κ

Αποθήκη τροφίμων Βρεφονηπιακού Σταθμού

- **Ιατρείο:** Πρέπει να είναι ένα χαρούμενο δωμάτιο με ένα ή δύο κρεβάτια, φαρμακείο (το οποίο θα περιλαμβάνει αποστειρωμένους ατομικούς επιδέσμους, αυτοκόλλητους επιδέσμους διάφορων μεγεθών, ελαστικούς επιδέσμους, ψαλιδάκι, βαμβάκι, θερμόμετρο, ένα κουτάλακι-μεζούρα, αντισηπτικό, αποστειρωμένες γάζες, συνδετήρες για τη στερέωση επιδέσμων, αλοιφή για τα τσιμπήματα εντόμων, παυσίπονα, αντιπυρετικά, οινόπνευμα, ελαστικά γάντια), γραφείο του γιατρού, μία ζυγαριά και μία μεζούρα στον τοίχο για το ύψος των παιδιών.

Εικόνα 1.2.1.Α

Ιατρείο στο Βρεφονηπιακό Σταθμό με τον απαραίτητο εξοπλισμό

- Πλυντήριο /στεγνωτήριο.
- Αποθήκη υλικού.
- Χώρος ακαθάρτων.
- Λεβητοστάσιο.
- Αποθήκη ειδών καθαρισμού.

1.2.2. Αναλογία προσωπικού στο Βρεφονηπιακό Σταθμό¹⁷

Προσωπικό βρεφικού τμήματος Βρεφονηπιακού Σταθμού

Το βρεφικό τμήμα του Βρεφονηπιακού Σταθμού φιλοξενεί βρέφη ηλικίας από 2 μηνών ως 2:6 ετών και έχει το ακόλουθο προσωπικό:

- Α) Ένα διευθυντή / διευθύντρια,
- Β) ένα/μία βρεφονηπιοκόμο ανά οκτώ βρέφη,
- Γ) ένα / μία βοηθό βρεφονηπιοκόμο, αν ο Βρεφονηπιακός Σταθμός φιλοξενεί από 8-12 βρέφη,
- Δ) ένα / μία υπάλληλο καθαριότητας και βοηθητικών εργασιών για κάθε βρεφικό τμήμα (15 βρεφών),
- Ε) μία μαγείρισσα / ή ένα μάγειρα με ανάλογη εμπειρία και αντίστοιχο πτυχίο,
- Στ) ένα / μία γιατρό / παιδίατρο (εσωτερικό ή εξωτερικό) και
- Ζ) έναν / μία οδηγό.

Προσωπικό νηπιακού τμήματος Βρεφονηπιακού Σταθμού

Το νηπιακό τμήμα του Βρεφονηπιακού Σταθμού φιλοξενεί νήπια ηλικίας από 2:6 ετών μέχρι την ηλικία εγγραφής τους στο Δημοτικό Σχολείο και έχει το ακόλουθο προσωπικό:

- Α) Έναν διευθυντή / διευθύντρια,
- Β) έναν / μία βρεφονηπιοκόμο ανά 25 νήπια,
- Γ) ένα / μία βοηθό βρεφονηπιοκόμου, αν ο Βρεφονηπιακός Σταθμός φιλοξενεί από 25 ως 35 νήπια,
- Δ) ένα / μία γιατρό / παιδίατρο (εσωτερικό ή εξωτερικό),
- Ε) ένα / μία υπάλληλο καθαριότητας και βοηθητικών εργασιών ανά 25 νήπια,
- Στ) μία μαγείρισσα / ή ένα μάγειρα (εφόσον παρασκευάζεται φαγητό) με ανάλογη εμπειρία και κατάλληλη εκπαίδευση,
- Ζ) άλλες ειδικότητες όπως καθηγητές ή δασκάλους μουσικής, ξένων γλωσσών, ρυθμικής και
- Η) έναν / μία οδηγό, εφόσον ο σταθμός διαθέτει αυτοκίνητο μεταφοράς νηπίων.

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των παιδιών ανά ηλικία, έχουν προτείνει τις αναλογίες τετραγωνικών μέτρων ανά παιδί που περιέχονται στους ακόλουθους πίνακες:

¹⁷ ΦΕΚ 645, τ. Β', 31-7- 1997, αρθ. 2.

Κριριολογικό Πρόγραμμα Βρεφονηπιακού Σταθμού 30 Θέσεων¹⁹
ΠΙΝΑΚΑΣ Α: ΒΡΕΦΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ 10 ΒΡΕΦΩΝ

ΧΩΡΟΙ	ΚΑΘΑΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ σε τ.μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ σε μέτρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Α. ΥΠΟΔΟΧΗ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ Είσοδος - Αναμονή (καρτοστάκια) Γραφείο Δ/σης Γραφείο παλλαπλών χρήσεων Χώρος προσωπικού Μόνωση WC/DS προσωπικού - κοινού Ιδιαίτερος χώρος για καρτοστάκια	12.00 7.00 9.00 7.00 6.00 6.00 3.00	2.40 2.40 2.40 2.20 1.80 - -	Απαιτείται για Β. Σ. με >20 βρέφη Απαιτείται για Β. Σ. με > 6-7 στ. προσωπικό Απαιτείται για Β. Σ. με > 35 βρέφη
Β. ΧΩΡΟΙ ΒΡΕΦΩΝ Αίθουσα Ύπνου Βρεφών Αίθουσα Απασχόλησης Βρεφών Χώρος Αλλαγών - Λουτρού Βρεφών Χώρος παρασκευής γάλακτος	2.50 τ.μ./ βρέφος 1.20 τ.μ./ βρέφος 2.50 τ.μ./ θέση αλλαγής 4.00	3.00 3.00 1.50 1.50	Min επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ. Min επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ. 1 θέση αλλαγής αντιστοιχεί σε 3 βρέφη
Γ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Κουζίνα Αποθήκη Τροφίμων Πλυντήριο (σιδερωτήριο) Ακάθαρτα και είδη καθαριότητας Γενική αποθήκη Λεβητοστάσιο	8.00 3.00 7.00 3.00 5.00 -	2.20 - 2.00 - - -	Min επιφάνεια, όταν δεν παρ.σ. φανητό Απαιτείται, όταν παρ.σ. φανητό Άμεση βοηθητική έξοδος Ανάλογα με σύστημα θέρμανσης

19 ΦΕΚ 645, τ. Β', 31-7-1997, αρθ. 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β: ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ 15 ΝΗΠΙΩΝ

ΧΩΡΟΙ	ΚΑΘΑΡΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ σε τ.μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ σε μέτρα	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Α. ΥΠΟΔΟΧΗ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ Είσοδος - Αναμονή (καρτοστάκια) Γραφείο Δίνοσης Γραφείο παιδαγωγικών χρήσεων Χώρος προσωπικού Μπάνιο WC/DS προσωπικού - κανού	12.00 7.00 9.00 7.00 6.00 6.00	2.40 2.40 2.40 2.20 1.80 -	Απαιτείται για Π. Σ. με >30 νήπια Απαιτείται για Π. Σ. με > 6-7 στ. προσωπικό Απαιτείται για Π. Σ. με > 35 νήπια
Β. ΧΩΡΟΙ ΒΡΕΦΩΝ Αίθουσα Ύπνου νηπίων Αίθουσα Απασχόλησης νηπίων Τραπεζαρία Χώρος WC/ Λουτρού Νηπίων	1.70 τ.μ./ θέση ύπνου 1.80 τ.μ./νήπιο 2.00 τ.μ./ νήπιο 1.40 τ.μ./ νήπιο 12.00	3.00 3.60 3.60 3.00 -	1 Θέση ύπνου / 4-5 νήπια, min επιφάνεια αιθ. 12.00 τ.μ. Min επιφάνεια αιθ. 25.00 Όταν χρησιμοποιείται και σαν τραπεζαρία Χώρος προαιρετικός min επιφάνεια αιθ. 15.00 τ.μ.
Γ. ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Κουζίνα Αποθήκη Τροφίμων Πλυντήριο (σιδερωτήριο) Ακάθαρτα και ειδη καθαριότητας Γενική αποθήκη Λεβητοστάσιο	8.00 3.00 7.00 3.00 5.00 -	2.20 - 2.20 - - -	Min επιφάνεια, όταν δεν παρασκ. φανητό Απαιτείται, όταν παρασκ. φανητό Άμεση βοηθητική είσοδος Ανάλογο με σύστημα θέρμανσης

1.2.3. Επίπλα - Σκεύη

Οι Βρεφονηπιακοί Σταθμοί θα πρέπει να διαθέτουν έπιπλα κατάλληλα και για κάθε ηλικία παιδιών που φιλοξενούν (βρεφικό πάρκο και καθίσματα, κρεβατάκια, τραπεζάκια, με ανάλογο αριθμό καθισμάτων κλπ.). Τα τραπεζάκια και τα καθίσματα θα πρέπει να είναι ελαφρά και χωρίς οξείες γωνίες. Είναι απαραίτητα επίσης ράφια, συρτάρια και ντουλάπια για την τοποθέτηση παιχνιδιών και λοιπών αντικειμένων απασχόλησης (π.χ. βιβλία, χρώματα κλπ.). Όλα τα έπιπλα θα πρέπει να είναι κατασκευασμένα και βαμμένα με υλικά μη τοξικά. Η προσαρμογή του ανθρώπου στο περιβάλλον γίνεται, όταν αυτό ικανοποιεί τις βιολογικές και κοινωνικές του ανάγκες. Όταν τα έπιπλα, τα υλικά και τα όργανα του Βρεφονηπιακού Σταθμού επιτρέπουν στο παιδί να επιλύει καταστάσεις προβληματισμού χωρίς την άμεση βοήθεια των ενηλίκων, αισθάνεται αυτόνομο, ελεύθερο και ασφαλές. Είναι παιδαγωγικό σφάλμα να σχεδιάζονται και να απαιτούνται από το παιδί δραστηριότητες για τις οποίες δεν έχει αναπτύξει ακόμη ικανότητες. Καθετί που προορίζεται για χρήση από τα παιδιά κατασκευάζεται στα μέτρα τους.

Παρακάτω παραθέτουμε σε πίνακα κάποια από τα βασικά έπιπλα και σκεύη που πρέπει να βρίσκονται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό:

ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Γραφείο και Καρέκλα Δ/ντή / Δ/ντριας
Συρταροθήκη
Κάθισμα επισκέπτη
Τραπεζι αναμονής
Τραπεζι τηλεφώνου
Καλόγηροι με ομπρελοθήκη
Γραφείο υπαλλήλου
Καναπές τριθέσιος/ διθέσιος
Τραπεζι ή τραπεζάκια Σαλονιού
Καρέκλες βρεφονηπιοκόμων
Αρχειοθήκη

ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ

Φωτοαντιγραφικό μηχάνημα
Στερεοφωνικό συγκρότημα
Τηλεόραση
Video
Fax
Συναγερμός
Ανεμιστήρες / Air condition
H/Y με εκτυπωτή
Προβολέας slides

ΕΙΔΗ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ -ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ

Σεντονάκια βαμβακερά
 Προσόψια βαμβακερά
 Πάπλωμα βαμβακερό
 Κουβέρτα βαμβακερή
 τας
 Κουρτίνες βαμβακερές
 Στόρια
 Πετσέτες ταΐσματος βρεφών
 Πετσέτες μπάνιου
 Τραπεζομάνηλα

ΕΠΙΠΛΑ & ΣΚΕΥΗ ΒΡΕΦΩΝ

Πάρκο βρεφών
 Κρεβατάκια βρεφών
 Στρώματα βρεφών
 Καρεκλάκια ταΐσματος
 Αλαξιέρες βρεφών - γιο γιο
 (για το μεταβατικό στάδιο)
 Ζυγαριά Βρεφών

**ΕΙΔΗ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ - ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ
ΣΥΣΚΕΥΕΣ - ΔΙΑΦΟΡΑ**

Ηλεκτρικό ψυγείο
 Ηλεκτρική κουζίνα
 Ηλεκτρικός τρίφτης
 Τηγάνια, κατσαρόλες, χύτρες ταχύτη-
 Πιάτα (ρηχά και βαθιά)
 Ποτήρια, μαχαιροπήρουνα
 Κανάτες
 Μίξερ, φριτέζα, ζυγός 4kg
 Ζυγός επιδαπέδιος 100kg κλπ.

ΕΠΙΠΛΑ & ΣΚΕΥΗ ΝΗΠΙΩΝ

Καρεκλάκια νηπίων
 Τραπεζάκια νηπίων
 Παγκάκια νηπίων
 Στρώματα νηπίων
 Κρεβατάκια νηπίων
 Ζυγαριά νηπίων

1.3 Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό

Η σύγχρονη παιδαγωγική διδάσκει ότι το παιδί, για να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί κατάλληλα, χρειάζεται περιβάλλον πλούσιο σε υλικό, ειδικά κατασκευασμένο γι' αυτό. Με λίγα λόγια, ο χώρος στον οποίο αναφερθήκαμε εκτενώς αλλά και το υλικό πρέπει να προσφέρουν στο παιδί ευκαιρίες για εξερεύνηση και ανακαλύψεις. Το υλικό αυτό πρέπει να διαλέγεται με πολύ φροντίδα και να προσαρμόζεται στην ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Τα παιχνίδια συντελούν στην ενίσχυση και στήριξη της πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού. Γι' αυτό άλλωστε θα πρέπει τα παιχνίδια να είναι προσαρμοσμένα στο χαρακτήρα των παιδιών. Ο στόχος του/της βρεφονηπιοκόμου είναι να κάνει το παιχνίδι πιο οργανωμένο και περιεκτικό, εξασφαλίζοντας έτσι τις κατάλληλες συνθήκες για την "ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού".

Ψυχολογικές και παιδαγωγικές ιδιότητες του υλικού

- Να είναι ανθεκτικό, για να μην αποθαρρύνεται το παιδί από την εύκολη και γρήγορη καταστροφή ή φθορά του. Ένα εύθραυστο υλικό μπορεί να αποβεί και επικίνδυνο και ίσως τελικά πιο ακριβό, αφού θα χρειάζεται να αντικαθίσταται συχνά.
- Να είναι ελκυστικό, ευχάριστο και περιποιημένο. Η καλή αισθητική εμφάνιση κάθε πράγματος που απευθύνεται στο παιδί, δεν πρέπει να παραμελείται. Ένα βιβλίο σχισμένο ή ένα παιχνίδι σπασμένο δεν προκαλεί το παιδί να ασχοληθεί μ' αυτό.
- Να είναι πολυδύναμο, να επιτρέπει, δηλαδή, στο παιδί να το χρησιμοποιεί με ποικίλους τρόπους. Με τη βοήθεια του πολυδύναμου υλικού το παιδί πειραματίζεται αυθόρμητα και έτσι το υλικό αποτελεί πηγή νέων δραστηριοτήτων και εμπειριών.
- Να έχει το σωστό μέγεθος για την ηλικία για την οποία προορίζεται. Επειδή στο Βρεφονηπιακό Σταθμό φιλοξενούνται παιδιά διαφορετικής ηλικίας, πρέπει να γνωρίζουμε ότι τα παιδιά αυτά λόγω και της διαφορετικής σωματικής διάπλασης (π.χ. ανάστημα) και της κινητικής τους ωριμότητας χρειάζονται υλικό διαφορετικού μεγέθους. Για παράδειγμα, για τα νήπια των τριών χρόνων τα μεγάλα αντικείμενα είναι πιο εύχρηστα, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά χειρίζονται πιο άνετα τα μικρότερα αντικείμενα.
- Να ικανοποιεί τις ανάγκες του παιδιού. Να μην του επιβάλλεται, αλλά το παιδί να το ζητά αυθόρμητα, γιατί αποτελεί απάντηση στις ανάγκες του. Οι κυριότερες ανάγκες του παιδιού που μπορεί να ικανοποιήσει το παιδαγωγικό υλικό είναι: η ανάγκη για δράση, η περιέργεια, η ανάγκη για κατασκευή και διάλυση, η ανάγκη για έκφραση και για προσωπική δημιουργία.
- Να επιτρέπει την άσκηση ορισμένων ψυχολογικών και πνευματικών λειτουργιών. Μερικά παιχνίδια ταξινομήσεων ενεργοποιούν βασικές γνωσιακές δομές που συναντά κανείς σε όλες τις πνευματικές δραστηριότητες. Η απασχόληση του παιδιού με ένα τέτοιο υλικό αποτελεί μια ιδιαίτερη παιδαγωγική ενέργεια, γιατί το παιδί ασυνείδητα οικοδομεί την προσωπική του εμπειρία και προετοιμάζεται η μελλοντική πνευματική του άσκηση.
- Να ενθαρρύνει τη συνέχιση της προσπάθειας και έτσι να ασκεί την υπομονή και την επιμονή.
- Να ικανοποιεί την επιθυμία του παιδιού να θεωρεί τον εαυτό του "μεγάλο" με το να επιδιδεται σε ασχολίες που κάνουν οι μεγάλοι. Αυτή η ανάγκη ικανοποιείται με το συμβολικό παιχνίδι, για την πραγματοποίη-

ηση του οποίου χρειάζεται να υπάρχουν στο σταθμό αντικείμενα και σκεύη που χρησιμοποιούν οι ενήλικες-μεγάλοι, όπως σκεύη κουζίνας, εργαλεία κλπ.. Με τη βοήθεια του υλικού αυτού τα παιδιά βιώνουν καταστάσεις ανάλογες με εκείνες που παρατηρούν στην καθημερινή ζωή των ενηλίκων.

Πέρα όμως από το γεγονός ότι για την επιλογή του παιδαγωγικού υλικού είναι απαραίτητο ο/η βρεφονηπιοκόμος να γνωρίζει τις ψυχοπαιδαγωγικές διαστάσεις του υλικού αυτού ανά ηλικία, θα πρέπει στη συνέχεια να φροντίζει και τη σωστή τοποθέτησή του στο χώρο. Έτσι το παιδί θα μπορεί να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή τη θέση του η οποία οφείλει να είναι σε τέτοιο ύψος, ώστε το ίδιο το παιδί να έχει πάντα πρόσβαση αλλά και δυνατότητα ελεύθερης επιλογής.

Η μεγάλη ποικιλία του υλικού που συναντάται στο Βρεφονηπιακό Σταθμό μπορεί αρχικά να χωριστεί σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- A) Υλικό που βρίσκεται στη φύση και στο περιβάλλον μας** σε ένα ανεξάντλητο αριθμό και ποικιλία. Το υλικό αυτό συλλέγεται κυρίως από τα παιδιά, που φροντίζουν επίσης και για την τακτοποίησή του. Θα ήταν αδύνατο να δώσουμε ένα πλήρη κατάλογο αυτού του υλικού που, ενώ υπάρχει γύρω μας, συνήθως δεν του δίνουμε σημασία, αλλά το προσέχουμε μόνον, όταν μάθουμε για τις πολύπλευρες δυνατότητες και χρήσεις του. Ποιος ενδιαφέρεται, για παράδειγμα, για τα κουκουνάκια, τα βελανίδια κλπ. ή ακόμη για τις άδειες κουβαρίστρες, τα πλαστικά κουταλάκια, τους φελλούς από τα μπουκάλια κλπ.; Με το υλικό αυτό το παιδί ανακαλύπτει τον κόσμο που το περιβάλλει και ενδιαφέρεται όλο και περισσότερο γι' αυτόν. Επιπρόσθετα είναι υλικό που μπορούμε να προμηθευτούμε ανέξοδα και πολύ εύκολα.
- B) Υλικό κατασκευασμένο ειδικά για το Βρεφονηπιακό Σταθμό**, που βρίσκεται στο εμπόριο και θα πρέπει να πληρεί τις προαναφερόμενες ψυχοπαιδαγωγικές προϋποθέσεις. Γι' αυτό και η επιλογή του θα πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεχτικά από τη βρεφονηπιοκόμο.
- Γ) Υλικό κατασκευασμένο από τον/ την παιδαγωγό ή με τη συνεργασία των γονέων και των παιδιών.** Πρόκειται για μια κατηγορία υλικού εξίσου βασική με τις προηγούμενες, με επιπλέον μια διάσταση, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους γονείς να συνδέονται πιο στενά με τη ζωή του Βρεφονηπιακού Σταθμού και μέσα από αυτή τη σχέση εκπαιδεύονται και οι ίδιοι. Επιπλέον είναι και οικονομικότερη λύση.

1.3.1. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 2-18 μηνών

- Απαραίτητο είναι το **παιδαγωγικό υλικό αδρής κινητικότητας**, όπως:
 - Στρώματα από διάφορα υλικά και σε διάφορα μεγέθη, επίπεδα, χρώματα και σχήματα, σε ποικίλους σχηματισμούς στο χώρο. Για παράδειγμα, στρώματα ίδιου μήκους και διαφορετικού πλάτους τοποθετημένα το ένα πάνω στο άλλο κάνουν σκαλιά.
 - Μαξιλάρια σε διάφορα μεγέθη, χρώματα, σχήματα και σχηματισμούς στο χώρο. Για παράδειγμα, μαξιλάρι φωλιά, δηλαδή στρογγυλό με κενό στη μέση, μαξιλάρι φίδι κλπ..
 - Τούνελ.
 - Σπιτάκια φωλιές.
 - Ατομικές γωνιές για ηρεμία κατασκευασμένες από αφρώδες υλικό με υφασμάτινη επένδυση.
 - Μικρές τσουλήθρες εσωτερικού χώρου.
- **Υλικό που αποτελεί κίνητρο για το βρέφος να μετακινηθεί** για να το πιάσει και να το γνωρίσει ακόμα, και το βρέφος που δε στέκεται όρθιο, όπως:
 - Κύβοι από αφρολέξ.
 - Μαλακές ελαφριές μπάλες με ήχους.
 - Κουβέρτες πολλαπλών δραστηριοτήτων.
 - Παιχνίδια που τα σέρνουν, τα σπρώχνουν, τα τσουλάνε.
 - Βιβλία (πάνινα ή από χοντρό χαρτόνι).
 - Κούκλες και μαλακά ζώακια.
 - Τηλέφωνα με καντράν και με κουμπιά.
 - Χαρτιά (άχρηστα) για σκίσιμο.
- **Υλικό κατάλληλο για τη νοητική - γνωστική ανάπτυξη**, όπως:
 - Διάφορα παιχνίδια που βγάζουν ήχους και φωνές ζώων.
 - Κασέτες και κασετόφωνο με απλά τραγουδάκια κατάλληλα γι' αυτήν την ηλικία.
 - Πλαστικοί κρίκοι σε διάφορα μεγέθη και χρώματα, που τοποθετούνται σε βάση.
 - Κουτί με τρύπες διάφορων σχημάτων που μπαίνουν τα αντίστοιχα σχήματα.
 - Οικοδομικό υλικό αφρώδες, ελαφρύ σε μεγάλα μεγέθη, σε διάφορα σχήματα και χρώματα.
 - Υφάσματα διάφορων χρωμάτων και μεγεθών.

- Κουτιά και μπουκάλια πλαστικά διάφορα (άχρηστο υλικό) σε ποικίλα μεγέθη και σχήματα.
- ❖ **Υλικό που βοηθά στη γνωριμία με το σώμα και τον εαυτό**
 - Καθρέπτες μεγάλοι, άθραυστοι, χαμηλά τοποθετημένοι, ώστε να βλέπει το είδωλό του, ακόμη και το παιδί που μπουσουλάει.
 - Εικόνες προσώπων.

1.3.2. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 18 μηνών - 2 ετών

- ❖ Υλικό για την **ανάπτυξη της αδρής κινητικότητας**, όπως:
 - Τούνελ, σπιτάκια - φωλιές, τσουλήθρες εσωτερικού χώρου.
 - Συρόμενα και κυλιόμενα παιχνίδια, αυτοκινητάκια, μπάλες, στεφάνια.
- ❖ Υλικό για την **ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας**, όπως:
 - Κύβοι από αφρολέξ.
 - Παιχνίδια που μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο.
 - Χαρτιά.
 - Ζυμάρι, πλαστελίνη, δαχτυλομπογιές, κλπ.
- ❖ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**, όπως:
 - Βιβλία ειδικά για την ηλικία αυτή τα οποία πρέπει να βρίσκονται τοποθετημένα σε χαμηλό ράφι.
- ❖ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**:
 - Εκτός από το αντίστοιχο υλικό στην προηγούμενη ηλικιακή κατηγορία, προστίθενται μπιμπερό, δοχείο, πιάτα και ποτήρια σε φυσικό μέγεθος, καροτσάκια για τις κούκλες.
- ❖ Υλικό για την **κοινωνικο - συναισθηματική ανάπτυξη**, όπως:
 - Κύβοι και πάνινες μπάλες με κουδουνάκια,
 - Μουσικά όργανα, όπως ντέφι, κουδουνάκια και μαράκες.

Εικόνα 1.3.α

Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για βρέφη ηλικίας 8 μηνών μέχρι 2 ετών

1.3.3. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για ρήπια ηλικίας 2-3 ετών

- Υλικό για την **ανάπτυξη της αδρής κινητικότητας**, όπως:
 - Στεφάνια, ράβδοι, σχοινάκια.
 - Άχρηστο υλικό που εξυπηρετεί την εκάστοτε δραστηριότητα, όπως χαρτόκουτα και κορδέλες.
 - Μπάλες.
- Υλικό για την **ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας**, όπως:
 - Υλικό γραφικής ύλης, όπως ξυλομπογιές, κηρομπογιές, νερομπογιές.
 - Οικοδομικό υλικό.
 - Παιχνίδια επιδεξιότητας (τοποθέτηση πλαστικών καρφιών σε συγκεκριμένες τρύπες).

- ❖ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**, όπως:
 - Βιβλία με ανάλογο βαθμό δυσκολίας, για παράδειγμα, βιβλία με μικρές ιστορίες ή ποιημάτια.
 - Κασέτες με τραγούδια και ποιήματα.
- ❖ Υλικό για την **κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη**, όπως:
 - Οργάνωση του χώρου σε γωνιές που δίνει ευκαιρίες για ομαδικό παιχνίδι.
- ❖ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**, όπως:
 - Υλικό που τοποθετείται κατά μέγεθος, για παράδειγμα, κρίκοι με βάση, κύπελλα το ένα μέσα στο άλλο καθώς και form-box (κουτί με εσοχές που μπαίνουν σχήματα).
 - Παιχνίδια μνήμης - παρατηρητικότητας (τόμπολες, παζλ, ντόμινο, κτλ.)
- ❖ Υλικό για την **ανάπτυξη της δημιουργικότητας / αισθητικής ανάπτυξης**, όπως:
 - Χρήση άχρηστου υλικού.
 - Αύξηση ποικιλίας και ποσότητας υλικού στις γωνιές.
 - Υλικό για μουσικοκινητικές /ρυθμικές ή μουσικές δραστηριότητες και παντομίμα ή θεατρικό παιχνίδι.

1.3.4. Ψυχοπαιδαγωγικό υλικό για εήλικα ηλικίας 3-6 ετών

- ❖ Υλικό για την ανάπτυξη της **αδρής κινητικότητας**:
 - Το παιδί σ' αυτή την ηλικία σκαρφαλώνει, πηδάει, τρέχει, σέρνεται και δοκιμάζει τον εαυτό του σε ακόμη πιο "ριψοκίνδυνα" παιχνίδια. Γι' αυτό, πρέπει να υπάρχει χώρος που να επιτρέπει την ελεύθερη και οργανωμένη κίνηση.
- ❖ Υλικό για την ανάπτυξη της **λεπτής κινητικότητας**:
 - Βασικά εργαλεία για την ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας είναι το μολύβι, ο μαρκαδόρος, το πινέλο, το ψαλίδι. Στα παιδιά πάνω από 5 ετών δίνεται μολύβι και γόμα, προκειμένου να γνωρίσουν τη διαδικασία χειρισμού τους.

☞ Υλικό για τη **γλωσσική ανάπτυξη**:

- Η γωνιά της βιβλιοθήκης πλουτίζεται με βιβλία κατάλληλα γι' αυτήν την ηλικία, βιβλία γνώσεων διάφορων ειδών. Πλουτίζεται επίσης με παντός είδους υλικό γραπτού λόγου, όπως: συνταγές, τηλεφωνικό κατάλογο, κατάλογο εστιατορίου, χάρτη, ευχετήριες κάρτες κλπ..

☞ Υλικό για την **κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη**:

- Τα παιδαγωγικά παιχνίδια που λαμβάνουν χώρα σ' αυτήν την ηλικία είναι πιο πολύπλοκα. Αρχίζουν να ασχολούνται σε ομάδες με επιτραπέζια παιχνίδια μεγαλύτερου βαθμού δυσκολίας (γκρινιάρη, φιδάκι, κανονικό ντόμινο κτλ.).
- Προσθήκη κι άλλων γωνιών για συμβολικό παιχνίδι.

☞ Υλικό για τη **νοητική ανάπτυξη**:

- Στις γωνιές προστίθενται και γωνιές ανταλλαγών (μανάβικο, ταχυδρομείο, μπακάλικο) ή γωνιά έρευνας και τεχνολογίας.

☞ Υλικό για την **ανάπτυξη της δημιουργικότητας / αισθητικής ανάπτυξης**:

- Για τη ζωγραφική, όλα τα υλικά που χρησιμοποιούν οι ζωγράφοι, εφόσον φυσικά ο/η βρεφονηπιοκόμος γνωρίζει τη χρήση τους,
- Στη γλυπτική, εκτός από το ζυμάρι και την πλαστελίνη, δουλεύεται και ο πηλός, ο γύψος, ο χαρτοπολτός,
- Ποικίλο υλικό για πιο ποικίλες μουσικοκινητικές / ρυθμικές ή μουσικές δραστηριότητες και θεατρικό παιχνίδι

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η λειτουργία ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού δεν είναι εύκολη υπόθεση, γιατί αποτελεί κοινωνικό λειτουργήμα αλλά και γιατί θέτει τις βάσεις για τη διαπαιδαγώγηση των μελλοντικών πολιτών της κοινωνίας. Προτού κανείς προσεγγίσει την παιδαγωγική διάσταση της λειτουργίας του χώρου αυτού, οφείλει να μελετήσει την ηθική και κοινωνική υπόσταση του θεσμού, σε τι αποσκοπεί και τι επιδιώκει. Η φύλαξη και η φροντίδα των παιδιών δεν είναι ο ένας και μοναδικός στόχος. Παράλληλα, δηλαδή, στόχος είναι η επίτευξη της ψυχικής και πνευματικής υγείας των παιδιών και η παροχή της κατάλληλης αγωγής. Γι' αυτό, είναι απαραίτητο να ελέγχονται οι κτιριακές εγκαταστάσεις, οι βάσει διατάξεων αναλογίες βρεφών/νηπίων και προσωπικού και οι κανόνες ασφαλείας.

Το κτίριο παίζει σημαντικό ρόλο στη σωστή λειτουργία ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού. Τη μορφή και την αρχιτεκτονική του δομή την καθορίζουν άλλωστε οι ίδιοι οι σκοποί του και το παιδαγωγικό σύστημα που θα εφαρμοστεί και το οποίο απαιτεί ειδική διάρθρωση και διαρρύθμιση των εσωτερικών χώρων. Ο αρχιτέκτονας που θα ασχοληθεί με τη μελέτη του κτιρίου είναι υποχρεωμένος να συνεργαστεί με το εκπαιδευτικό προσωπικό, για να είναι η μελέτη του ικανή και κατάλληλη να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της αγωγής.

Ένα κτίριο που προορίζεται για Βρεφονηπιακός Σταθμός επιβάλλεται για λόγους ψυχολογικούς να μην φιλοξενεί πολύ μεγάλο αριθμό παιδιών. Οι ειδικοί περιορίζουν τον αριθμό αυτό στα 120 παιδιά και επικαλούνται ως πρωταρχικές αιτίες της πρότασής τους την ανάγκη της απλούστευσης της λειτουργίας των ιδρυμάτων αυτών και την προστασία της υγείας των παιδιών από τη μετάδοση νοσημάτων. Η σύγχρονη τάση είναι να περιοριστεί ακόμα περισσότερο ο αριθμός των παιδιών.

Ανάλογα πρέπει να γίνεται και η επιλογή του εποπτικού και ψυχοπαιδαγωγικού υλικού και των επίπλων/σκευών για κάθε χώρο του Βρεφονηπιακού Σταθμού. Το επόμενο βήμα είναι η αξιοποίηση του χώρου ως προς τη λειτουργική του διαρρύθμιση, που οφείλει να ικανοποιεί όλο το φάσμα των αναγκών του παιδιού (βιολογικές, κοινωνικές κλπ.), αλλά και να ανταποκρίνεται στο πλαίσιο των διδακτικών αρχών που διέπουν την παιδαγωγική διαδικασία (αρχή της αυτενέργειας, της συμμετοχικότητας, της αυτοέκφρασης/δημιουργικότητας, της κοινωνικοποίησης κτλ.).

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται θα γίνει αναφορά στις βασικές αρχές που διέπουν την διαρρύθμιση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Σε ποιες απαιτήσεις και πρακτικές της Νέας Παιδαγωγικής σχετικά με την υγιεινή, την αρχιτεκτονική και την αισθητική της κτιριακής εγκατάστασης πρέπει να ανταποκρίνεται η οργάνωση ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
2. Με ποια κριτήρια πρέπει να επιλέγεται οικόπεδο ή κτίριο που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως Βρεφονηπιακός Σταθμός;
3. Τι θα πρέπει να προσεχτεί στην οργάνωση και διαμόρφωση των χώρων ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού που αναγκαστικά λειτουργεί σε δύο επίπεδα;
4. Ποια είναι τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την ασφαλή πρόσβαση και παραμονή των παιδιών στο Βρεφονηπιακό Σταθμό;
5. Ποια στοιχεία πρέπει να λάβουμε υπόψη για τη θέρμανση, το φωτισμό και τον αερισμό των χώρων κατά το σχεδιασμό ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
6. Ποια βασικά στοιχεία πρέπει να έχει κανείς υπόψη του κατά το σχεδιασμό ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
7. Πόσες και ποιες είναι οι κύριες ομάδες χώρων που περιλαμβάνονται στην οργανική δομή ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού;
8. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στην υποδοχή- διοίκηση και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
9. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στο τμήμα βρεφών και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
10. Ποιοι χώροι περιλαμβάνονται στο τμήμα νηπίων και ποιες λειτουργίες εξυπηρετούν;
11. Ποια είναι η αναλογία προσωπικού σε ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό που προτείνεται για τα βρέφη και ποια για τα νήπια; Σύμφωνα με την προσωπική σας εμπειρία από το χώρο της πρακτικής σας άσκησης, τηρούνται αυτές οι αναλογίες;
12. Ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν τα έπιπλα και τα σκεύη που προορίζονται για ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό;
13. Πώς γίνεται ο διαχωρισμός των τμημάτων ανά ηλικία και πόσα τετραγωνικά-μέτρα χώρου αντιστοιχούν σε κάθε παιδί στην αίθουσα απασχόλησης και στην αίθουσα ύπνου;
14. Ποιες είναι οι ψυχολογικές και παιδαγωγικές ιδιότητες που πρέπει να διαθέτει το παιδαγωγικό υλικό που υπάρχει σε ένα Βρεφονηπιακό Σταθμό;

15. Σε ποιες κατηγορίες χωρίζεται το παιδαγωγικό υλικό ανάλογα με την πηγή προέλευσής του;
16. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για βρέφη ηλικίας 2-18 μηνών;
17. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για βρέφη ηλικίας 18- 24 μηνών;
18. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για παιδιά ηλικίας 2-3 χρόνων;
19. Τι είδους ψυχοπαιδαγωγικό υλικό χρησιμοποιείται για παιδιά ηλικίας 4-6 χρόνων;
20. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, παρατηρήστε τη διαρρύθμιση των χώρων και κάντε ένα πρόχειρο σχεδιάγραμμα τους παρόμοιο με αυτά του βιβλίου σας. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί, γράψτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που εντοπίζετε και συζητήστε τα στην τάξη.
21. Στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, παρατηρήστε και καταγράψτε τα έπιπλα και τα σκεύη που υπάρχουν. Συσχετίστε τα βάσει αυτών που προτείνονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας με τους αντίστοιχους πίνακες στο παρόν βιβλίο. Τι διαπιστώνετε; Τηρούνται οι αναλογίες που προτείνει το Υπουργείο; Υπάρχουν ελλείψεις σε συγκεκριμένα έπιπλα και σκεύη; Σημειώστε τις παρατηρήσεις σας και ανταλλάξτε στην τάξη απόψεις με τις άλλες ομάδες που κάνουν πρακτική σε άλλους Βρεφονηπιακούς Σταθμούς.
22. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία, στο Βρεφονηπιακό Σταθμό που κάνετε την πρακτική σας άσκηση, συγκρίνετε τους χώρους του τμήματος των βρεφών με τους χώρους του τμήματος των νηπίων και καταγράψτε τις ομοιότητες και τις διαφορές που εντοπίζετε κατά την οργάνωση και τον εξοπλισμό τους.
23. Ανά ομάδες των 3-4 ατόμων που κάνετε πρακτική άσκηση στον ίδιο Βρεφονηπιακό Σταθμό καταγράψτε το ψυχοπαιδαγωγικό υλικό που υπάρχει για κάθε ηλικιακή ομάδα και κάντε συγκρίσεις με το αντίστοιχο ψυχοπαιδαγωγικό υλικό που προτείνεται στο βιβλίο σας. Σημειώστε τα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις σας και συζητήστε τα στην τάξη.
24. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί στη θεωρία, χωριστείτε σε ομάδες των 3 ατόμων και κάντε το σχεδιάγραμμα ενός Βρεφονηπιακού Σταθμού που θεωρείτε λειτουργικό. Στο σχεδιάγραμμα θα πρέπει να φαίνονται που βρίσκονται και πώς κατανέμονται ανάλογα με την ηλικία των παιδιών οι κύριες αίθουσες και οι βοηθητικοί

χώροι. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως βοηθήματα τα σχεδιαγράμματα που προτείνουμε στο βιβλίο. Κατόπιν, ανάλογα με το σχεδιάγραμμα, την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών που φιλοξενεί ο Βρεφονηπιακός Σταθμός γράψτε τι έπιπλα και σκεύη θα χρειαστούν.